Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
6.2.2026

Johtava asiantuntija Suvi Pato-Oja

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 198/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 198/2025 vp. Lausunto on valmisteltu sisäministeriön poliisiosastolla yhteistyössä maahanmuutto-osaston ja rajavartio-osaston kanssa.

Esityksen tavoitteena on muun muassa sujuvoittaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa rikosten torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Viranomaisten välinen tietojenvaihto luo esityksessä todetusti edellytyksiä myös viranomaisten tehokkaammalle ja oikea-aikaisemmalle valvonnalle ja varhaiselle puuttumiselle. Sisäministeriö pitää tavoitetta tärkeänä ja kannatettavana.

Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

16 § Oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta

Lain 16 §:n 1 momentin 6 kohtaa esitetään täydennettäväksi siten, että Rikosseuraamuslaitoksella olisi oikeus saada poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Maahanmuuttovirastolta tieto rikoksesta epäillyn, *tuomitun, vangin, tutkintavangin*, yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tai valvottuun koevapauteen sijoitetun ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään rekisteröidyn ulkomaalaisen maassa oleskelua ja maasta poistamista koskevasta asiasta, maasta poistamista koskevan päätöksen toimeenpanosta sekä maahantulokiellosta ja sen pituudesta. Sisäministeriö kannattaa Rikosseuraamuslaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamista koskemaan myös tuomittuja, vankeja ja tutkintavankeja.

16 a § Oikeus pyytää lausunto yrityksen tai muun yhteisön soveltuvuudesta

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 16 a §. Pykälässä säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta pyytää lausuntoa keskusrikospoliisilta sen selvittämiseksi, onko yritys tai muu yhteisö soveltuva vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi. Rikosseuraamuslaitos voisi pyytää lausuntoa työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Sisäministeriö kannattaa ehdotusta, jonka tavoitteena on parantaa viranomaisten mahdollisuuksia puuttua järjestäytyneen rikollisuuden vaikutusmahdollisuuksiin vankiloihin ja vankilaturvallisuuteen. Sisäministeriö nostaa kuitenkin esiin, että ehdotuksella on esityksessä todetusti vaikutuksia keskusrikospoliisin resursseihin.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Rikosseuraamuslaitos on arvioinut, että keskusrikospoliisille tehtävien työnantajia koskevien lausuntopyyntöjen määrä voisi vuositasolla olla noin 400–500 kappaletta. Keskusrikospoliisin arvion perusteella yhden lausuntopyynnön käsittely voisi vaatia resursseja yhdestä tunnista esimerkiksi kahteen päivään. Pienimmillään Rikosseuraamuslaitoksen arvioiman lausuntopyyntömäärän käsittely veisi siten aikaa keskusrikospoliisissa noin 0,2–0,3 henkilötyövuotta. Vaikutus voisi kuitenkin olla myös suurempi, esimerkiksi mikäli arvioidusta 400–500 lausuntopyynnöstä noin puolet vaatisi laajempaa kahden päivän selvitystyötä. Tällöin lausuntopyyntöjen aiheuttama lisätyö voisi olla noin 2–2,5 henkilötyövuotta.

Esityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen tekemä lausuntopyyntö ja keskusrikospoliisin sen perusteella antama lausunto tapahtuisivat käytännössä sähköpostin välityksellä. Kuten esityksessä todetaan, keskusrikospoliisin resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta olisi keskeistä, että lausuntojen käsittelyyn olisi saatavilla sitä tukevat tietojärjestelmät.

19 § Tietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle

Lain 19 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitos saisi salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille tiedot, jotka koskevat vangin yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jos tiedot ovat tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Momentin tarkoituksena on mahdollistaa tietojen luovuttaminen ilman, että Rikosseuraamuslaitoksen tulisi kattavasti arvioida esimerkiksi sitä, mitä tietoja poliisilla jo on hallussaan, ja mitkä tiedot siten poliisin näkökulmasta olisi välttämätöntä luovuttaa Rikosseuraamuslaitoksen omasta aloitteesta. Sisäministeriö kannattaa ehdotusta, joka parantaisi tiedonvaihtoa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden estämiseksi. Tiedon antaminen voimassa olevan sääntelyn perusteella edellyttää antavalta viranomaiselta välttämättömyyden arvioinnin lisäksi myös tietoja saavan viranomaisen tehtävien tuntemista ja arviointia.

Sisäministeriö nostaa kuitenkin esiin, että 19 §:ään ehdotettu uusi momentti koskee ainoastaan tietojen luovuttamista poliisille. Muutos ei siten vaikuttaisi voimassa olevaan sääntelyyn liittyviin hallituksen esityksessäkin tunnistettuihin haasteisiin muiden sellaisten viranomaisten osalta, jotka torjuvat vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Sisäministeriö on esitysluonnoksesta oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että sisäministeriön hallinnonalalla myös Rajavartiolaitos torjuu järjestäytynyttä rikollisuutta omalla tehtäväalueellaan itsenäisesti ja yhteistyössä poliisin kanssa. Sisäministeriö pitää tärkeänä varmistaa, että myös Rajavartiolaitoksella on kattavat mahdollisuudet saada tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavat tiedot Rikosseuraamuslaitokselta.